

153. Tiistaina 26 päivänä marraskuuta 1996

kello 19.45

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ensimmäinen käsittely

1) Hallituksen esitys laiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 51 b ja 51 d §:n muuttamisesta, lakialoite laiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta 4826

Hallituksen esitys 106/1996 vp
Lakialoite 62/1995 vp, 45/1996 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 40/1996 vp
Toivomusaloite 33/1996 vp

2) Hallituksen esitys laiksi ajoneuvoverosta 4832

Hallituksen esitys 151/1996 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 41/1996 vp
Lakialoite 58/1996 vp
Toivomusaloite 26, 27, 37/1996 vp

3) Hallituksen esitys ennakkoperintälaiksi sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi ..

Hallituksen esitys 202/1996 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 42/1996 vp
Lakialoite 51/1996 vp
Toivomusaloite 46/1995 vp, 29/1996 vp

4) Hallituksen esitys eläinlääkinnällistä rajatarkastusta koskevaksi lainsäädännöksi 4832

Hallituksen esitys 187/1996 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 17/1996 vp

5) Hallituksen esitys ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitusta koskevaksi lainsäädännöksi 4833

Hallituksen esitys 186/1996 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 18/1996 vp

Lähetekeskustelu

6) Lakialoite laiksi työttömyysturvalain 5 §:n muuttamisesta 4837

Lakialoite 66/1996 vp (Mikko Elo /sd ym.)

7) Lakialoite laiksi tuloverolain 38 §:n muuttamisesta

Lakialoite 67/1996 vp (Mikko Elo /sd ym.)

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Törnqvist. _____

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysis-
tuntoon. _____

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys laiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 51 b ja 51 d §:n muuttamisesta, lakialoite laiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 106/1996 vp
Lakialoite 62/1995 vp, 45/1996 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 40/1996 vp
Toivomusaloite 33/1996 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 40.

Keskustelu:

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa rouva puhemies! Esillä on elinkeinoverolain muutos, joka oli valtiovarainvaliokunnassa pöydällä lähes neljä viikkoa. Tämä asia ei liittynyt itse hallituksen lakiesitykseen, vaan aloitteiseen siirtymävarausten jatkoajasta. Tästä oli ed. Kokkonen ja muiden sekä allekirjoittaneen aloite jo viime vuodelta. Valitettavasti tämä asia ei kuitenkaan hallitusryhmien hyvästä yrityksestä huolimatta korjaantunut, vaan törmäsi ministeri Niinistön jyrkkään vastustukseen. Sen sijaan sen paikalle tuli pykälä, jolla voidaan lääninverovirastolta anoa jatkoaikaa siirtymävarauksille. Mielestäni se on lakiteknisesti erittäin arveluttava pykälä, että voidaan lainsäädäntövaltaa siirtää tällä tavalla viranomaiselle lääninverovirastoon.

Ensin olisin kuitenkin puuttunut hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen 51 b ja 51 d §:iin. Niissähän ehdotetaan, että henkilöyhtiöihin sijoitettava omaisuus samoin kuin henkilöyhtiöistä yksityiskäyttöön otettavat kiinteistöt, rakennukset, rakennelmat ja arvopaperioikeudet arvostetaan todennäköiseen luovutushintaan eli käypään arvoon. Samansisältöiset pykälät olivat jo tulo- ja varallisuusverolain säätämisen yhteydessä.

Yrittäjäjärjestöt ovat vastustaneet tällaisen pykälän säätämistä erityisesti jo ensi vuoden osalta. Nämä perustellut näkemykset eivät kuitenkaan johtaneet mihinkään, mutta kuten asiaa valmistelleen työryhmänkin mietinnössä todetaan, käyvän arvon soveltaminen vaikeuttaisi verotuksen toimittamista ja lisäksi verotusta kos-

kevia valituksia, koska käypä arvo on hyvin harvoin määriteltävissä yksiselitteisesti.

Esityksen taloudellinen vaikutus valtion kannalta on noin 5—10 miljoonaa markkaa, mutta henkilöyhtiön kannalta esitys johtaisi siihen, että yhtymän osakas ei enää siirtäisi kiinteistöjä tai liikehuoneistoja yhtymälle. Todennäköistä olisi myös, että ennen lain voimaantuloa eli tämän vuoden puolella siirrettäisiin yhtymältä liikehuoneistot pois. Tämä vaikeuttaisi yritysten toimintaa, niiden rahoitusrakenteen parantamista. Tämä on kerta kaikkiaan tässä tilanteessa tarpeeton ja yritysten toimintaa hankaloittava esitys.

Nythan Suomessa olisi, kuten täällä on ennenkin todettu, aivan välttämätöntä laskea yrittämisen kynnystä. Nythan on käymässä niin, että hyvät henkilöyhtiöt ovat muuttumassa nopeasti osakeyhtiöiksi, koska niiden verotuksellinen asema on huonompi osakeyhtiöön nähden. Samaan aikaan osakeyhtiöiden perustamisen kynns nousee. Niin kuin tiedämme, Suomessa on muihin EU-maihin verrattuna kymmeniätuhansia, ehkä voidaan väittää, jopa satatuhatta yritystä vähemmän kuin mitä meillä pitäisi olla. On siis todella valitettavaa, että yrittämisen kynnystä nostetaan aikana, jolloin sitä pitäisi nimenomaan madaltaa.

Arvoisa puhemies! Palaan vielä tähän siirtymävarausasiaan. Näitähän on yli 20 miljardia markkaa ollut kaiken kaikkiaan, ja pääomayhtiöiden verouudistuksen yhteydessä lähdettiin siitä, että ne purkaantuvat sitten vuonna 97. Näin onkin pääsääntöisesti hyvä menetellä. Kuitenkin nimenomaan henkilöyhtiöiden, elinkeinonharjoittajien osalta siirtymäaikana eli kahtena viimeisenä vuonna yritysten verotuksellista asemaa on korjattu, mistä alunperin lähdettiin. Lakiinhan sisältyy kaksi siirtymäsäännöstä: velkojen puolittamissäännös sekä yhtiömiesvähennysjärjestely. Nämä ovat poistumassa, mutta henkilöyhtiöiden verotuksellista asemaa ei siis ole korjattu.

Myös talouden ja työllisyyden elpyminen saatiin vauhtiin vuoden 95 alkupuoliskolla, mutta tällä hetkellä tilanne on se, että investointien kasvuvauhti on hidastunut erityisesti pk-sektorin osalta. Tämä merkinnee sitä, että nämä yritykset eivät voi purkaa siirtymävarauksia eduskunnan aikanaan uskomalla tavalla.

Pienet ja keskisuuret yritykset eivät voi myöskään yleensä hyödyntää pääomamarkkinoita osake-emissioilla, koska niiden osakkeilla ei ole semmoista markkina-arvoa. Näin ollen näiden

yritysten oman pääoman ja omavaraisuuden lisäämisen mahdollisuudet rajoittuvat tulorahoitukseen.

Yritysten mahdollisuuksia parantaa rahoitus-rakennetta pientenkin yritysten osalta olisi välttämättä parannettava ajatellen myös mahdollisia integroituvia rahatalouden oloja eli mahdollista Emu-jäsenyyttä. Tässä tilanteessa olisikin välttämätöntä, että erityisesti pk-yritysten tarpeet huomioiden siirtymävarausten purku-aikaa jatketaan porrastettuna siten, että verovuoden 97 päätyessä siirtymävarausta saisi olla jäljellä vielä 2 miljoonaa ja verovuoden 98 päättyessä 1 miljoona markkaa.

Ed. Kokkosen ja muiden tekemästä aloitteesta nämä markkamäärät ovat puolitetut. Tämä ei olisi siis valtioneuvostolle mikään ongelma, mikäli tällainen joustokohta pienyrityksille siirtymävarausten osalta jätettäisiin.

Erityisesti tämä on ongelma henkilöyhtiöiden osalta. Aikanaan, kun nämä varaukset syntyivät, vielä oli puolittamisääntö voimassa ja näin ollen varaukset perustettiin aika alhaisella verokannalla. Nyt ne purkaantuvat, ja kun tiedämme, että verotus on progressiivista, niin verokanta voi nousta yli 60 prosentin. Erityisen ongelmallisia ovat rakennusalan yritykset. Niillä voi nyt olla muutoin jonkin verran tulosta, ja kun varaukset purkaantuvat niitten päälle, monissa tapauksissa seurauksena voi olla yritystoiminnan loppuminen tai ajautuminen kohtuuttomiin vaikeuksiin. Tämä on tällaisena aikana, jolloin pitäisi työllistävää yritystoimintaa edistää, erittäin arveluttava ratkaisu. Näin ollen tulemme toisessa käsittelyssä esittämään, että pienille ja keski-suurille yrityksille annettaisiin tämä joustomahdollisuus, mikä on erittäin perusteltu.

Arvoisa puhemies! Vielä palaan hallituksen esittämään pykälään, joka on näiden kahden aloitteen perusteella tehty, että yritykset voisivat lääninverovirastolta anoa lähinnä selvitystilanteessa siirtovarausten jatkamista. Tämä on lakiteknisesti erittäin arveluttavaa lainsäädäntöä. Tällä tavalla annetaan lääninverovirastolle lainsäädäntövaltaa. Teoriassahan voisi olla niin, että jollain yrityksellä voi olla miljardi tai vaikka kaksikin miljardia näitä varauksia. Jos lääninverovirasto sitten konkurssin uhatessa antaisi tällaisen luvan, niin siitähän seuraisi se, että valtion budjetissa olisi heti ammottava aukko. Tätä pykälää tehtäessä ei ole kyllä mietitty, mihin se teoriassa voisi johtaa.

Luulen kuitenkin, että tämä hallituksen pykälä jää hyvin kuolleeksi kirjaimeksi, jonkinlaiseksi

sielunhoitopykäläksi pk-yritysten suuntaan, jolla sitten ikään kuin peitetään sitä tosiasiaa, että pk-sektorin yrityksille ei anneta nyt joustomahdollisuutta siirtovarausten purkamisessa ja tällä tavalla niiden omavaraisuuden parantamismahdollisuuksia ei hoideta. Yrittäjäkentässä ollaan hyvin murheellisia tästä ministeri Niinistön johdolla tehtävästä pk-yrityspolitiikasta.

Tänä syksynä, arvoisa puhemies, täällä ei ole ollut mielestäni oikein ainuttakaan esitystä pienten ja keskisuuren yritysten toimintaedellytysten parantamisesta. Kansallista kokoomusta on joskus pidetty yrittäjyyttä edistävänä puolueena. (Ed. Pekkarinen: Niin, mutta siitä on kauan aikaa!) — Ed. Pekkarinen on oikeassa. Siitä on aikaa kauan, ja tänään olemme sen tosiasian edessä, että yrittäjän murheet näyttävät Suomessa jäävän keskustan ja kristillisen liiton varaan. Meillä on erittäin vaativa tehtävä, koska Suomi ei tästä nouse ja työllisyys puolitu, ellei Suomessa voida yrittämisen kynnystä laskea, ellei voida omavaraisuutta parantaa.

Arvoisa puhemies! Vielä viittaatan siihen tosiasiaan, että kun Suomessa pääomamarkkinat vapautettiin, niin meillä pankkien pääomat olivat erittäin vähäiset. Niiden omien pääomien kertymismahdollisuuksia ei osattu silloin hoitaa ja seuraukset olivat katastrofaaliset. Nyt ollaan osin samanlaisen tilanteen edessä. Kun rahatalouden olot integroituvat, niin pitäisi nopeasti parantaa yritysten omavaraisuutta, joka Suomessa on keskimäärin heikohko. Mutta hallituksella ja kokoomuksella ei näytä olevan tähän tahtoa ja halua, ja sitä valitamme. Toivon kuitenkin, että toisessa käsittelyssä saamme tukea esityksellemme siitä, että pk-sektorille jätettäisiin joustomahdollisuus siirtovarausten purkamisen osalta.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Olen täsmälleen samaa mieltä ed. Ala-Nissilän kanssa, mitä tulee varausten purkamiseen. Myös näen asian niin, että kun poikkeustapauksissa päätös tulee lääninverovirastoille, niin se ei tietenkään takaa tasapuolista kohtelua. Tämä on ansa, joka on ajan kuluessa virittänyt yrityksille ja joka nyt laukeaa. On selvää, että asia olisi pitänyt hoitaa sillä tavalla, kuin ed. Ala-Nissilä on esittänyt.

Mutta mitä tulee lääninverovirastoihin ja siihen, että ne eivät voi tällaisia päätöksiä anomuksista tehdä, niin siitä minä olen, ed. Ala-Nissilä, sitä mieltä, että se ei ole mitenkään ainutkertainen. On hyvin paljon lainsäädännössä sellaisia

tapauksia, joissa eri viranomaisille annetaan mahdollisuus tehdä päätös harkintansa mukaan anomuksen perusteella. Puhuitte lakitekniikasta. Tämä asia ei tietysti lakitekniikkaan sellaisenaan kuulukaan, vaan lain käytännön soveltamiseen, mutta ei ole mitenkään harvinaista, että tällä tavalla tapahtuu. Siinä mielessä asia on kyllä kunnossa.

Ed. Lindqvist: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys laiksi elinkeinotulon verottamisesta on aika outo esitys ottaen huomioon, että kunnissa on laitettu toiveet työllistämässä juuri pk-sektorin kasvuun ja mahdollisuuksiin. Meillä on toivottu todella suurta määrää uusia pieniä yrityksiä. Silti juuri henkilöyhtiöiden ja muiden pk-yhtiöiden toimintaedellytyksiä heikennetään tällä esityksellä.

Vähintä, mitä eduskunnassa voitaisiin tehdä, olisi hyväksyä juuri siirtymävarausten purkamiseen liittyvä esitys. Toivottavasti kansanedustajat täällä salissa sitten, kun ed. Ala-Nissilän muutosesitykset toisessa käsittelyssä tulevat, ymmärtävät, mistä on kysymys, ja ovat pienyritystien tukemisen kannalla ja sitä kautta työllistämisen kannalla, koska vain terve yritystoiminta, jossa pääomarakenne on kunnossa ja on mahdollista saada oman pääoman rakennetta parannettua, antaa mahdollisuuden, että työnantajat voivat myös ottaa lisää työntekijöitä.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Uosukainen.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Elinkeinooverolain muutos, jonka yhteydessä käsitellään yritysten siirtymävarausten ongelmaatiikkaa, niiden purkamisen jatkamista tai jatkamatta jättämistä, on tietysti asia, joka monen kansanedustajan korvissa saattaa kuulostaa vähän sellaiselta asialta, että tuo nyt ei välttämättä ole minun asiani ja meidän asiamme. Moni miettii ehkä, onko tällaisella esityksellä kosketuspintaa edes päivänkohtaisiin isoihin asioihin, kysymyksiin työllisyydestä ja talouden kehityksestä jnp. Mutta mokomalla on ja varsin paljonkin kosketuspintaa, tämän esityksen keskeisellä sisällöllä, juuri näihin työllisyys- ja talousasioihin.

Siitä toki kertoo myös se viestien tulva, jonka kohteeksi uskon meistä jokaisen kansanedustajan joutuneen. Ainakin oman maakuntani alueelta tiedän, että kaikille Keski-Suomen kan-

sanedustajille muun muassa yrittäjäjärjestöt, ennen kaikkea pk-yritystien edus naiset ja -miehet, myös naiset, muun muassa Keski-Suomen Yrittäjänaiset, olivat lähettäneet tällaisen kirjeen. Näissä viesteissä on kiinnitetty vakavaa huomiota käsittelyn alla olevaan asiaan. (Ed. Ala-Nissilän välihuuto) — Aivan oikein, ed. Ala-Nissilä, jälleen kerran puhuitte hyvin. — Näissä viesteissä on kiinnitetty huomiota siihen tosiasiaan, että tuhansissa on niiden yritysten määrä, joilla siirtymävarauksia on ja jotka uhkaavat nyt purkautua veronalaiseksi tuloksi.

Hieman tarkemmin ja taaempaa, mistä esityksessä pohjimmiltaan on kysymys tai mistä tässä ongelmaatiikassa pohjimmiltaan on kysymys. Ed. Ala-Nissilä sitä jo hyvin selosti, mutta ehkä muutama sana vielä saatteeksi. (Ed. Ala-Nissilä: Sitä voi täydentää vielä!) — Ehkä muutama täydentävä näkökulma ed. Ala-Nissilän puheenvuoron päälle.

Taustahan tässä todella on siinä yritys- ja pääomaverouudistuksessa, joka valmisteltiin vuoden 1992 aikana. Syksyllä 1992 eduskunta sen käsittelee ja 1993 uudistus tuli voimaan. Se oli paljossa erinomaisen hyvä uudistus. Yritysverokantahan laski tuntuvasti useimpien yritysten kohdalla. Nyt en puhu vain pääomaverokannasta. Käytän tällaista vanhaa käsitettä ”yritysverokanta”, joka laski tuntuvasti uudistuksen yhteydessä. Oli tarpeen ja paikallaankin, että se laski, mutta samalla kun sitä laskettiin, niitä yritysten tuloksentasausmahdollisuuksia, joita oli lukuisia ja joista valtaosa oli käyttökelpoista kamaa nimenomaan suuremmille, pääomavalttaisimmille yrityksille, tuntuvasti vähennettiin. Käytännössä tämä merkitsi myös yrityksistä puheen ollen sitä, että veropohja laajeni, että yritykset eivät pystyneet vanhaa tapaa noudattaen pimitämään tavallaan verottajalta sellaisia tuloja, pimitää siis ihan laillisesti, jotka nyt tulivat veronalaisiksi.

Näin tehtiin ja tuloksentasausmahdollisuuksia tuntuvasti kavennettiin. Lähes kaikki tuloksentasausmahdollisuudet, ei nyt aivan kaikki, mutta lähes kaikki otettiin pois. Mutta siirtymävaraus päätettiin ottaa kuitenkin käyttöön, jonka idea ja ajatus oli se, että tämän yhden varauksen muodossa tehtiin mahdolliseksi niille yrityksille, jotka olivat toimineet järkevästi ja järjestelmällisesti, joilla oli tulo-rahoituksen kautta hankittua potentiaalia käytettäväksi myöhempiin investointeihin, siirtymävarausjärjestelyn kautta tehtiin mahdolliseksi todella tällainen menettely, että yritykset voisivat käyttää näitä varauksia vuoteen 1997 asti.

Pitkään jo tuolloin keskusteltiin siitä, mikä on se ajanjakso, minkä verran tämän mahdollisuuden pitäisi yritysten käytettävissä olla. Tuolloin päädyttiin, siitä oli kädenvääntöä silloisen valtiovarainministerin kanssa, ratkaisuun, että vuoteen 1997. Kun siihen päädyttiin, arvioitiin, että ne monet muut toimet, joihin oli silloin ryhdytty alkuvaiheessa nimenomaan suuremman, pääomavaltaisen yritystoiminnan tien tasoittamiseksi, olisivat johtamassa sellaisiin tuloksiin, joiden seurauksena vähitellen myös pienempi, työvaltaisempi yritystoiminta pääsisi investoimaan tämän suurteollisuuden veturin vetämän vauhdin myötä ja mukana.

Alku näyttikin siltä todellakin, niin kuin kaikki tilastot, joita nyt tarkastelemme, osoittavat, että Suomen vientialat starttasivat tavattoman nopeaan kasvuun vuoden 1992 loppupuolelta lähtien. Sitä kasvua, nyt jo toki hidastuneena, mutta kuitenkin on jatkunut, jatkui erittäin voimakkaana vuoden 1995 alkupuoliskolle saakka. Vähitellen näytti vuosina 1994—95, että myös pk-sektori pääsee liikkeelle, että senkin investoinnit voisivat käynnistyä. Mutta sitten tapahtui monien seikkojen, en nyt viitsi osoitella hallitusta sen enempää, yhteissummasta, että tuli, ei taantuma, mutta kasvun selvä hiipuminen ja hidastuminen, kysynnän kasvuvauhdin selvä hidastuminen. Kaikki nämä vaikuttivat siihen, että ennen kaikkea pk-sektorin yritykset eivät päässeet järjellisellä tavalla purkamaan varauksiaan siinä aikataulussa kuin oli ajateltu. Mielestäni aika pitkälti hallitus on itse syypää siihen, että merkittävä osa tuosta potentiaalisesta purkautumisesta investoinneiksi ja uusiksi työpaikoiksi ei voinut toteutua ajatellussa aikataulussa.

Puhemies! Kun näin on, voin pitkälti väittää, että hallituksen omien toimien seurauksena käy näin, että varauksia ei ole voitu purkaa. Nyt hallituksen olisi todellakin ollut oltava nöyrä ja kuunneltava sitä toivetta, mikä tämän asian yhteydessä, viimeistään tämän lain eduskuntakäsittelyn yhteydessä ja aikana tuli monien kansanedustajien tietoon. Kyllä valiokunta- ja jaostokustajien osoitti hyvin konkreettisella ja kouriintuntuvalla tavalla, että tällainen porrastetusti tapahtuva varausten purkautuminen on se vähin ratkaisu, mihin nyt pitäisi mennä.

Jälleen kerran annan tunnustusta sosialidemokraattisille edustajaveroilleni siinä, että heilläkin oli — ei tämä ole mikään salaisuus eikä mielestäni ole edes tahditonta, kun puhun myönteisesti edustajaveroistani — myönteistä halua ja valmiutta olla tässä asiassa mukana ja hakea

ratkaisua. Myös ed. Kari Uotilalla vasemmistoliitosta, samoin ed. Kimmo Sasilla kokoomuksesta oli halukkuutta hakea ratkaisua, jolla varausten purkamisaikaa olisi voitu portaittain jatkaa ainakin vuoteen 1999 saakka.

Mutta kantona kaskessa oli, se täytyy myös tässä ääneen nimenä sanoa, valtiovarainministeri Sauli Niinistö, joka ei suostunut siihen, että jaoston ilmiselvä pohjimmainen tahto olisi voinut toteutua. Kaiken lisäksi kysymys oli tahdosta ja näkemyksestä, joka ei olisi repäissyt budjettiin suinkaan mitään merkittävää aukkoa, jos lainkaan. Nythän käy sillä tavalla, että kun varaukset purkautuvat, monien yritysten kohdalla käy niin, että kun ne muutenkin ovat siinä hiuskarvan varassa, säilyäkö elossa vai ei, niin on paljon mahdollista, että monen taival ennen pitkää päättyy, ei välttämättä verovuonna 1997 mutta kohta sen jälkeen, joista seikoista seuraa väistämättä uutta työttömyyttä, uusia menoja valtion budjettitalouteen ja talouden kannalta kaikki se kielteinen, minkä tällaisen prosessin tiedämme tuottavan.

Aivan täysin käsittämätöntä minulle on ollut se, minkä vuoksi ministeri Sauli Niinistö tässä asiassa oli niin, sanoisiko, tiukan linjan ministeri. Vähän mieleeni palasivat vanhat kokemukset edelliseltä vaalikaudelta ja eräästä muusta ministeristä, mutta en nyt käy enempää muistelemaan noita aikoja. Olisi ollut todellakin toivottavaa, että tässä olisi järki löytynyt. En jatka tästä piempään.

Yhdyn vielä lopuksi siihen, että tämä esitys, minkä ed. Ala-Nissilä esitteli, ennen kaikkea pk-sektorille suuntautuva tapa joustavasti purkaa portaittain varauksia, ei olisi maksanut paljon veronsaajien kannalta. Se ei olisi maksanut veronsaajien kannalta paljoa, olisi ollut työllistävä malli ja olisi myös merkinnyt käytännössä sitä, että kädenojennus tässä asiassa selvästi olisi kohdentunut, ei suuryrityksiin, vaan nimenomaan työvaltaisiin, pieniin ja ehkä joissakin tapauksissa myös keskisuuriin yrityksiin.

Niille samoilta yrityksille yritimme ojentaa kättä, joita hallitus nyt rokottaa monella tavalla. Eduskunnan käsittelyssä on paraikaa energiaveroesitys. Siinäkin hallitus toimii niin, että vientiyritykset pääsevät alempaan kantaan, mutta 380 000 yritystä, jotka ovat pieniä työvaltaisia yrityksiä, joutuvat maksamaan tämän veronkiristyksen, muutaman sata miljoonaa markkaa. Kotitaloudet maksavat veronkiristyksestä varmaan 600 miljoonaa, erilaiset pienyritykset maksavat kenties 300 miljoonaa markkaa.

Kaikki tämäkin huomioon ottaen joutuu väistämättä kysymään ennen kaikkea kokoomuksen yrittäjäystävällisyyden suuntaan, onko sitä vielä olemassa ja jos on, milloin myös muut puolueet saamme tilaisuuden nähdä tässä salissa siitä sellaisen todellisen näytön, joka ei ole vain asian puolesta puhumista, vaan myös realiteettien niin tunnustamista, että silloin, kun on väistämätön, sanoisiko, tarve muuttaa esitystä, niin siihen todellinen valmius myös olisi. Mielelläni en asettaisi hankalaan asemaan niitä monia, sanotaan nyt kuitenkin ainakin muutamia pienyrittäjyyttä ymmärtäviä kokoomuslaisia kansanedustajia. Minä mielelläni rohkaisen ja tuen teitä: olkaa tiukkana, jos nyt tämä asia meneekin näin hullusti kuin se meneillään on. Ymmärrän, että tähän voidaan vielä palata vuoden 97 kuluessa, ei niin hyvin eikä niin joustavalla tavalla, mutta teoriasia siihen on mahdollisuus vielä palata, koska 97 loppuun mennessä lopulliset ratkaisut pitää tehdä.

Ed. A l a - N i s s i l ä : Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemen puheenvuoron johdosta palaan vielä "sielunhoitopykälään", mikä tähän on laitettu, että voidaan lääninverovirastolta anoa selvitystilanteessa lupaa siirtovarausten porrastamiseen. Kun sanoitte, että tällaisia esimerkkejä on lainsäädännössä muitakin, niin ehkä ystävällisesti mainitsette joitakin. Tämä pykälä mahdollistaisi vaikka sellaiselle yritykselle, jolla olisi miljardin siirtymävaraukset, että ne jätettäisiin purkamatta. Tämä olisi valtava lovi valtion talousarvioon, ja ei varmaan tällaiseksi pykälää tarkoitettu. Keskustahan kyllä hyväksyi tämänkin pykälän, mutta emme pidä sitä missään mielessä onnistuneena. Olisi nimenomaan pitänyt pk-sektorin yrityksille antaa tämä miljoonan ja kahden miljoonan joustovara.

Ed. Pekkarinen aivan oikein viittasi huolestumiseen siitä, löytyykö kokoomuksesta yrittäjäystävällisyyttä päätöksentekotasolla. Tiedämme, että siellä on hyviä kansanedustajia, jotka ovat nostaneet näitä asioita esille, mutta valtiovarainministeri Niinistö on kieltäytynyt suurin piirtein keskustelemasta asiasta. Epäilen, että tässä on sama ongelma, mikä oli edellisenkin valtiovarainministerin osalta: Virkamiehet sanelevat, mitä tehdään, ja ministeriltä puuttuu poliittinen tahto hoitaa yrittäjyyttä silloin, kun olisi siitä kysymys.

Suomea viedään Euroopan unionin rahaliiton ensimmäiseen vaiheeseen, ja pienten yritysten omavaraisuus on heikko. Tämä on erittäin huo-

noa politiikkaa. Esimerkiksi kokoomuksen ed. R. Korhoselta, joka tunnetaan yrittäjäystävällisyydestä, olisi hyvä kuulla joku selitys, miksi ministeri Niinistö vie kokoomusta yrittäjävihamieliseen suuntaan.

Ed. M. M a r k k u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kahden edellisen puheenvuoron johdosta toteaisin lyhyesti, että voimassa oleva lainsäädäntö on tietenkin ollut kaikkien yrittäjien tiedossa, joten osa yrityksistä on toiminut, purkanut varauksiaan ja tehnyt tarpeellisia investointeja nykyisen lainsäädännön mukaisesti. Nyt se muutos, joka valiokuntakäsittelyssä saatiin, omalta osaltaan toki lieventää tilannetta ja mahdollistaa niissä tilanteissa, joissa konkurssi tai vastaava turmio olisi edessä, harkintavallan käytön. Meidän tehtävämme on eduskunnan tahdon mukaisesti nyt, kun toivottavasti tämä tulee hyväksytyksi, omalta osaltamme kannustaa lääninverovirastoja käyttämään harkintavaltaa, eli hakemuksesta voidaan myöntää lupa siirtymävarauksen tai sen osan käyttämiseen taikka veronalaiseksi tuloksi lukemiseen vasta verovuosina 98 tai 99. Tämä omalta osaltaan mahdollistaa useille pienyrittäjille, miksei suuremmillekin, tarkoituksenmukaisemman usean vuoden pitkäjänteisen oman toimintansa suunnittelun.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen varma, että kun ed. M. Markkula käy tarkemmin uuden 8 §:n läpi, hän havaitsee, että on todella aniharva tapaus, johon sitä voidaan soveltaa. Käytännössä voidaan sanoa, että pitää olla kutakuinkin konkurssissa yritys, johon sitä voidaan soveltaa. Se on niin tiukaksi kirjoitettu. Se saatettiin todeta myös jao-ostokäsittelyn yhteydessä.

Mitä tulee ed. M. Markkulan sinänsä oikeaan huomioon siitä, että osa yrityksistä on purkanut varauksensa investoinneiksi ja järjestillisellä tavalla toiminut, merkittävä osa ei ole näin voinut tehdä. Monet näistä, jotka eivät ole näin voineet tehdä, omaa syyttään, jos näin uskaltaa sanoa, ovat joutuneet tähän tilanteeseen. Nimenomaan se "omaa syyttään" tarkoittaa sitä, ettei ole syntynyt sellaista odotettua taloudellista kehitystä, joka olisi tehnyt mahdolliseksi myös pk-sektorin monien alojen kysynnän niin kasvamisen, että se olisi johtanut uusiin investointeihin. Kun tämä on realiteetti, se olisi pitänyt tunnustaa ja antaa mahdollisuus siihen, että asteittain tämä homma olisi voitu purkaa.

Ed. Ala-Nissilän puheenvuoroon minulla ei ole kommentoimista. Se oli niin täydellinen puheenvuoro.

Ed. K a n k a a n n i e m i: Arvoisa puhemies! Kristillisen liiton eduskuntaryhmä teki noin vuosi sitten oman työllisyysohjelman, josta monta kertaa olemme puhuneet, hallitukselle sitä tarjonneet. Sen 14-kohtaisen ohjelman yksi kohta oli juuri siirtymävarausten purkamisen hallittu toteuttaminen juuri niin kuin opposition taholta on esitetty, joka uskoakseni saisi sinänsä laajaa kannatusta, jos valtiovarainministeriö haluaisi olla tässä asiassa sillä linjalla, jota tässä on tarjottu vaihtoehdoksi jopa lakialoitteen muodossa.

Meidän ohjelmaamme tämä siis sisältyy yhtenä toimenpiteenä. Sehän ei suoranaisesti tuo työpaikkoja mutta ehkäisee työttömyyden kasvua yksiselitteisesti lähivuosina, jos näin viisaasti ja vastuullisesti nyt menetellään eli muutetaan todelliseksi teoiksi tämä toimenpide. Nythän tästä on todella, niin kuin mainittiin, lupauksia meiltä kyselty ja niitä on annettu maakunnissa eri ryhmien edustajien taholta pk-yrittäjille, mutta nämä lupaukset pitäisi nyt ihan reilusti selkeästi panna täytäntöön ja hyväksyä tämä asteittainen purkaminen, niin kuin on esityksenä.

Minä uskon, että pk-yrittäjät ja valistuneet pk-yrittäjien palveluksessa olevat työntekijät myös seuraavat nyt eduskunnan käsittelyä hyvin vastuullisesti ja tekevät johtopäätöksiä, katsovat, kuka todella ajaa työllisyysasioita, heidän etuaan, heidän työpaikkansa säilymistä, pk-yritysten säilymistä tässä maassa. Niiden varassa — hallituksenkin luulisi ymmärtävän — on meidän työllisyytemme pysyminen sillä toivottavasti nopeutuvalla paranemisuralla, joille se on äärettömän hitaasti lähtenyt.

Tähän esitykseen sisältyvät talouden yleisen kehityksen ongelmat, joita oli viime vuosina, ja siksi tämä on tällä tavalla hoidettava.

Ed. R. K o r h o n e n: Arvoisa puhemies! Päätin, että en provosoidu, mutta provosoiduinpa kuitenkin noista kannanotoista. Itse olen puhunut kentällä, että ainut, mitä hallitus tai eduskunta voi tehdä, on se, että se voi tehdä niin viisaita lakeja, että yrittäminen kannattaa. Toistaiseksi tämä maa on etupäässä tehnyt yrittämistä estäviä lakeja. Tämä on tietysti taas yksi esimerkki siitä, että olisi ollut mahdollisuus jatkaa siirtymävarausten aikaa, sehän oli 1992—97. Siinä tietysti ed. Pekkarinen on oikeassa niin kuin

ed. M. Markkulakin, että ne, jotka ovat voineet tehdä varausten purkamisia, ovat varmasti niitä tehneet, mutta kaikille ei taloudellinen tila ole antanut sitä mahdollisuutta. Tietysti heidän kannaltaan olisi ollut merkittävää, että purkuaikaa olisi jatkettu.

Valitettavasti en ole suurten viisaitten kollegiossa eli valtiovarainvaliokunnassa enkä sen verojaostossa. Siellähän mietintö on väännetty ja lopputulos on tämä. En minä pidä tätä yrittämisen kannalta mitenkään hyvänä, mutta ei tämä nyt ainoa asia ole, joka yrittämistä on haitannut. Voin 25 vuoden kokemuksella kertoa, että yrittäminen tässä maassa on hitaasti hirressä kiikkumista.

Ed. A l a - N i s s i l ä: Arvoisa puhemies! Oli hyvä kuulla ed. R. Korhosen puheenvuoro. Kokouksesta löytyy vielä kuitenkin, kun sitä vähän kaivelee, yrittämishenkeä, yrittäjyyden puolustamista. Olisin todennut ed. R. Korhoselle sen, että tilanne vain on nyt sellainen Suomessa, että meidän on välttämättä saatava uusia yrityksiä Suomeen työllisyysyistä. Tarvitsisimme kymmeniätuhansia uusia yrityksiä, kun rahatalouden olot integroituvat, nyt jos koskaan pitäisi yritysten omavaraisuutta parantaa nopeasti. Tätä nyt ei ole haluttu valtiovarainministerin toimesta edistää.

Ed. M. Markkulalle olisin todennut sen, että ei auta lääninverovirastolta anomisen pykälä, jossa on mielestäni yrittäjyydelle vierasta anomismentaliteettia, miltei epä sosialismin vivahde mukana. Tämä ei auta siihen ongelmaan, että pienten yritysten omavaraisuutta pitäisi edistää. Tämä voisi teoriassa jonkin yrityksen pelastaa konkurssilta, mutta omavaraisuutta se ei edistä. Tässähän on ongelma nimenomaan henkilöyhtiöiden osalta. Kun niillä purkautuvat varaukset tuloksen päälle, verokanta on yli 60 prosenttia. Nyt verottaja vie yli 60 prosenttia itselleen sellaisista yrityksen tuloksista, jotka se välttämättä tarvitsisi näissä oloissa omavaraisuuden parantamiseen.

Lopuksi, arvoisa puhemies, totean vielä, että tässähän ei ole kysymys verotuksen välttämisestä vaan verotuksen jaksottamisesta eri vuosien kesken. Ei edes tällaista pientä joustomahdollisuutta valtiovarainministeriön taholta haluta. Emme jaksaa lopettaa tämän asian ihmettelemistä, ja tämä täytyy todellakin nostaa vahvasti esille.

Ed. R. K o r h o n e n: Arvoisa puhemies! Ed. Ala-Nissilä oli siinä suhteessa oikeassa, että tästä ei ole yrittäjä saanut vielä käytännössä mitään

hyötyä ulos. Nytkin se mahdollisuus, joka siinä olisi voinut olla, on pelkästään yrityksen talouden järjestelyä.

Siitä minä en pitänyt, kun ed. Pekkarinen sanoi, että yrittäjät ovat voineet joissakin muissa muodoissa pimitää tulostaan. Sitähän se ei ole. Yrityksen tehtävä on tietysti tuottaa voittoa yrittäjälle jossakin juoksussa, mutta sen tehtävä on myös pysyä pystyssä ja sitä kautta työllistää, ja silloin tarvitaan talouden hoitamisen keinoja. Tämä on ollut jokin, jonka varaan yrittäjät ovat rakentaneet. Me emme ole lamaa tilanneet emmekä taatusti tuottaneet. Tässä on yritetty keplotella, keplottelu on tietysti väärä sana mutta tulla toimeen ja työllistää ja tehdä töitä ja hoitaa vastuuta. Nyt tietysti, jos siitä rangaistaan niitä, jotka ovat suoriutuneet tähän mennessä, eihän tämä kauhean kivaa ole.

Ed. P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Ed. R. Korhonen nyt antaa ehkä vähän väärän käsityksen. Kun minä puhuin pimitämisestä, nimenomaan pyysin, että edustajat ymmärtävät, mitä sillä tarkoitin. Minä en tarkoittanut mitään laittomuutta taikka mitään muuta, vaan kysymys on siitä, että vanha järjestelmä antoi mahdollisuuden siihen, että yrityksillä oli erittäin laajat mahdollisuudet tasata nimenomaan tuloksia ja nimenomaan suurilla yrityksillä oli aivan valtavan hyvät mahdollisuudet jnp. Ne käytännössä valitsivat silloin sen, milloin maksavat veroa, ja monet pystyivät valitsemaan ja vaikuttamaan myös siihen, millä verokannalla tosiasiasa maksoivat. Tähän tuli radikaali ja ratkaiseva muutos, joka minusta oli oikean suuntainen muutos. Se ei ollut mikään kielteinen arvolutaus. Olen pahoillani, jos siinä mielessä annoin väärän tavallaan askelmerkin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Hallituksen esitys laiksi ajoneuvoverosta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 151/1996 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 41/1996 vp
Lakialoite 58/1996 vp
Toivomusaloite 26, 27, 37/1996 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 41.

Keskustelu:

Ed. A l a r a n t a : Arvoisa puhemies! Edellisen asian kohdalla käydyin vähän synkän keskustelun rinnalle on hyvä todeta, että tämä hallituksen esitys eli esitys ajoneuvoverosta on jalostunut ja parantunut eduskuntakäsittelyssä. Mietinnöstä käy ilmi, että valtiovarainvaliokunta on tehnyt 9 §:ään uuden momentin, jolla eri vammaisryhmät saavat tasapuolisemman ja oikeudenmukaisemman kohtelun kuin oli asianlaita alkuperäisessä hallituksen esityksessä. Muutos merkitsee myös sitä, että vaikeasti vammaisen lapsen vanhemmat voivat saada vapautuksen ajoneuvoverosta, kun auto on välttämätön lapsen kannalta. Valiokunta on lisäksi todennut, että vapautus voidaan myöntää myös käytetystä autosta, mihin asiaan lähetekeskustelussa huomiota kiinnitettiin.

Se epäkohta ja epäsuhta edelleen jää, että esimerkiksi diplomaatit saavat paremman kohtelun kuin vammaiset.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Hallituksen esitys ennakkoperintälaiksi sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 202/1996 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 42/1996 vp
Lakialoite 51/1996 vp
Toivomusaloite 46/1995 vp, 29/1996 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 42.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Hallituksen esitys eläinlääkinnällistä rajatarkastusta koskevaksi lainsäädännöksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 187/1996 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 17/1996 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 17.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Hallituksen esitys ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitusta koskevaksi lainsäädännöksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 186/1996 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 18/1996 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 18.

Keskustelu:

Ed. M. M a r k k u l a : Arvoisa puhemies! Lakiesitys ammatillisesta lisäkoulutuksesta on erittäin tärkeä. Sivistysvaliokunnan esityksestä vuosi sitten syksyllä, kun käsiteltiin kuluvan vuoden talousarviota, eduskunta lausui, että hallituksen tulee ryhtyä pikaisesti toimenpiteisiin niin, että lääninhallitukset voivat ostaa ammatillista aikuiskoulutusta kaikilta julkisen valvonnan alaisilta oppilaitoksilta vuonna 97. Voimme olla tyytyväisiä, että hallitus on tuon eduskunnan lausuman mukaisesti toiminut ja lakiesitys nyt ensi vuoden talousarvioon liittyvänä on käsitellyssämme. Erityisen merkittäväksi tämän lakiesityksen tekee sen varsin perusteellinen käsittely sivistysvaliokunnassa, jossa sivistysvaliokunta sekä korjasi itse lakia että valmistelemassaan mietinnössä selkeytti useita sellaisia tulkinnallisia kohtia, jotka muuten olisivat ehkä aiheuttaneet ongelmia tai tarpeettomia rajauksia lääninhallitusten pannassa hankintatoimia käytäntöön.

Merkittävin ehkä kaiken kaikkiaan on se valiokunnan lähtökohdakseen ottamasta lähestymistavasta luontevasti johtunut ratkaisu, että tästä laista tulee pysyvä, kun alkuperäinen hallituksen esitys oli ainoastaan yksivuotinen laki. Valiokunta lähti käsittelyssään siitä, että meidän pitää tarkastella kahtena selkeästi erillisenä mutta toisiaan tukevana toimintana ammatillista lisäkoulutusta, joka ennen kaikkea on yksilöiden omaehtoista koulutusta ja myös selkeästi yritysten ja muiden organisaatioiden henkilöstökoulutusta tukevaa toimintaa, ja toisena kokonaisuutena meidän pitää tarkastella varsinaista työvoim-

mapoliittista koulutusta, jota suunnataan työtömille ja työttömyysuhan alaisille.

Tällä nyt säädettävällä lailla ja sen perusteella lääninhallitusten toimesta suoritettavilla hankintapäätöksillä ei toki saa vääristää hintakilpailun kautta yleensäkin koulutusta tarjoavien keskinäistä kilpailutilannetta, kilpailutilannetta, jonka avulla, näin uskomme, varsin vahvasti kyetään nostamaan koulutuksen laatua ja suuntaamaan koulutusta yhä enemmän elinkeinoelämän ja koko työelämän tulevien tarpeiden mukaiseksi.

Valiokunta on tähän mietintöönsä varsinaisena pontena nostanut esille, että lääninhallitusten hankintapäätösten tekijöinä tulee aina korostaa koulutuksen laatua sekä edistää oppilaitosten verkostomaista yhteistyötä. Tällä valiokunta haluaa korostaa mietinnössään toteamaansa eli sitä, että koulutusta tulee ennen kaikkea toteuttaa tähänastista huomattavasti laaja-alaisempina kokonaisuuksina, jossa koulutuksen tuottajat tekevät keskinäistä yhteistyötä, rakentavat toimivia verkostoja, toimivia yhteistuottaja-konsortioita. Näiden toimesta taas ollaan tiiviissä yhteistyössä koulutuksen käyttäjien, siis sekä yksilöiden että yritysten ja muiden organisaatioiden kanssa.

Valiokunta korostaa mietinnössään aivan oikein ja vahvasti sitä, että vastuu työelämän muutosten ennakoinnista ja koulutuksen sisällöstä on aina ensisijaisesti koulutuksen tarjoajalla. Tällä valiokunta haluaa korostaa sitä, että lääninhallitusten, kun ne tekevät näitä hankintapäätöksiä, pitää omilla tarjouspyynnöillään vaatia koulutajilta hyvin selkeitä sisältökuvauksia ja nimenomaan kuvauksia siitä, miten koulutus tehokkailla oppimista tukevilla menetelmillä vastaa työelämän muuttuviin tarpeisiin. Tämä tarkoittaa samalla myös sitä, että lääninhallitusten ei itse pidä lähteä yrityksiin tutkimaan sitä, minkälaista koulutusta siellä kulloinkin tarvitaan, vaan asiantuntemuksen pitää aina olla koulutuksen tuottajilla.

Tähän lakiesitykseen sisältyy myös valtakunnallisten erikoisoppilaitosten aseman uudelleenjärjestely, erikoisoppilaitosten, jotka ovat ennen kaikkea lähellä teollisuutta, elinkeinoelämää olevia ja jo pitkään, vuosikymmeniä Suomessa toimineita, aktiivisia oppilaitoksia. Laki merkitsee niiden aseman vahvistamista ja uudelleenjärjestelyä siten, että ne tulevat taloudellisilta edellytyksiltään samalle tasolle muiden oppilaitosten kanssa. Valiokunta piti omassa käsittelyssään tärkeänä sitä, että opetusministeriön ja läänin-

hallitusten välisissä tulossopimuksissa sekä lääninhallituksille osoitettujen määrärahojen mitoituksessa otetaan huomioon näiden valtakunnallisten erikoisoppilaitosten koulutustarpeet sekä myös koulutuksen kesto, työn luonne ja eräissä tapauksissa myös sijainnista johtuvat kustannukset.

Näillä toteamuksilla valiokunta haluaa korostaa sitä, että useat näistä oppilaitoksista antavat valtakunnallista koulutusta maan eri osissa toimivien yritysten henkilöstölle. Tällöin on tärkeää, että tästä aiheutuvat laadun korkeatasoisuuden edellyttämät lisäkustannukset voidaan myös hankintapäätöksissä ottaa huomioon. Kustannusten osalta hankintapäätöksiä tehtäessä ei ainoa kriteeri ole koulutuksen halpuus vaan sen sijasta ennen kaikkea sisältö, koulutuksen laatu sekä koulutuksen vaikuttavuus. Tästä syystä oli tärkeää, että valiokunta otti mietintöönsä kohdan, jossa korostettiin näiden erikoisoppilaitosten työn laatua ja koulutuksen kestoa. Samalla todetaan ja tunnustetaan se, että erityisesti nämä erikoisoppilaitokset ovat vieneet merkittävästi eteenpäin verkostomaista toimintaa eri kouluttajien kesken ja toimivat siten koulutuksen kehityksen eturintamassa.

Samaan valiokunnan lausumaan, eduskunnan päätökseksi tarkoitettuun lausumaan kuuluu, että ”mikäli tarvittavan koulutuksen laatu tai sisältö sitä edellyttävät, tulee koulutusta voida käytännössäkin ostaa miltä tahansa lain sallimalta oppilaitokselta”. Tämä toteamus on välttämätön sen takia, että itse lain perusteluissa valtioneuvoston esityksessä todettiin, että tarkoitus olisi ollut tulossopimuksin rajata yliopistot, korkeakoulut ja myös ammattikorkeakoulut hankintapäätösten ulkopuolelle. Mutta valiokunta mietinnöstään ilmenevin perustein katsoi, että toisin kuin lain perusteluissa todetaan, lääninhallituksilla koulutuksen hankkijoina tulee olla myös käytännössä mahdollisuus hankkia koulutusta elinkeinoelämän tarpeisiin ammattikorkeakouluilta ja yliopistoilta, mikäli se koulutuksen sisällön ja laadun kannalta on tarkoituksenmukaista.

Tällä edistetään omalta osaltaan verkostomaista yhteistyötä ja sitä, että voidaan rakentaa laajoja koulutuskokonaisuuksia, joissa eri koulutuksen tuottajat tuovat oman erikoisosaamisensa yhteistyöhön ja toteuttavat osan moduleista haluamallaan tavalla. Lääninhallitukset voivat tämän mietinnön mukaisesti ostaa osan koulutuksesta myös suoraan korkeakouluilta ja yli-

opistoilta. Tämä mahdollistaa myös sen, että syntyy laajoja yhteenliittymiä, joiden sisällä korkeakouluilla on oma roolinsa. Tämä edistää omalta osaltaan myös sitä, että ammatillisten oppilaitosten ja aikuiskoulutuskeskusten opettajakunta on mukana tekemässä uutta luovaa koulutusta ja samalla eräällä tavalla ja hyvin merkittävässä määrinkin kouluttautumassa itse uusiin kansainvälisiin haasteisiin, koska korkeakoulut ja yliopistot hyvin usein ovat tämän tyyppisen uuden koulutuksen edelläkävijöitä.

Ed. Lindqvist: Arvoisa rouva puhemies! Ehdotuksen mukaan lääninhallitukset voivat hankkia omaehtoista lisäkoulutusta kaikilta julkisen valvonnan alaisilta oppilaitoksilta. Tämähän on ollut toive, joka on ollut koulutusväen keskuudessa jo vuosia. Se on tietysti vaatinut rahoitusjärjestelmän muutosta kokonaisuudessaan ja sitä kautta mahdollistanut helpommin myös tämän ratkaisun. Tässä on vain tietysti sellainen epäkohta, jonka valiokunta onneksi on myös huomionnut, että mikäli aluehallinnon uudistus tapahtuu, tämän alkuperäinen tavoite kenties ei vastaakaan sitä, mitä se on ollut oppilaitoksilla ja koulutuksen ostajilla. Mutta vaatimus, jossa edellytetään järjestelmän toimivuuden seurantaa, on niiltä osin todella tärkeä.

Itse pidän myös sitä osaa tärkeänä, minkä sivistysvaliokunta on tänne hyvin painavasti sanonut, että koulutusta voidaan hankkia myös ammattikorkeakouluilta ja yliopistoilta. Ammattikorkeakouluilla on hyvin monialaista koulutusta, jossa on poikkiteieteellistä opetusta. Siellä on paljon niitä mahdollisuuksia, joita yritysmaailma tänä päivänä kaipaa. Myös yliopistoilla on tarpeellista lisäkoulutusta. Ongelmana on ollut usein myös koulutuspäivien hinta. Sen on oltava todella ratkaisevasti myös tässä muutoksessa mukana; on tärkeää, että nämä henkilöt työllistyvät eikä vain todella viedä koulutuksesta toiseen.

Ed. K a r j a l a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron vain lisätäkseen pienen kommentin ed. M. Markkulan sinänsä arvokkaaseen ja täydelliseenkin erittelyyn valiokunnan kannanotosta.

Valiokunta korosti paitsi yhteistyötä koulutuksen järjestämisen osalta myös ennen kaikkea sitä mielestäni aika periaatteellisesti tärkeää asiaa, että työvoimapolitiittista koulutusta lukuun ottamatta muu ammatillinen koulutus on ope-

tushallinnon vastuulla. Tuon vastuun kantamista valiokunta haluaa mietinnöllään omalta osaltaan edesauttaa.

Ed. K o r t e n i e m i : Arvoisa rouva puhemies! Ed. M. Markkula esitteli puheenvuorosaan jo laajasti valiokunnan mietintöä, ja häntä ed. Karjalainen vielä täydensi. Siksi tyydyn vain lyhyesti toteamaan, että sivistysvaliokunnassa pääsimme tässä asiassa yksimieliseen mietintöön. Näin tapahtui sen ansiosta, että vastoin hallituksen esitystä valiokunta päätyi ehdottamaan, että laki säädettäisiin pysyvänä.

Hallituksen esityksessähän ehdotettiin, että laki säädettäisiin yksivuotisena. Hallituksen esityksessä ehdotettiin myös, että vuoden 1998 alusta siirryttäisiin valtakunnalliseen laskennalliseen rahoitusjärjestelmään. Valiokunnan asiantuntijat melkein poikkeuksetta puolsivat hallituksen esityksestä poiketen lakia pysyväksi ja rahoitusta hankintajärjestelmän pohjalta. Niinpä sitten valiokunnassa päädyimmekin yksimielisesti asiantuntijalausuntojen mukaiseen ehdotukseen.

Kannatan valiokunnan mietinnön mukaista ehdotusta pysyvistä laista.

Ed. A. O j a l a : Arvoisa rouva puhemies! Tämä asia, joka nyt on käsittelyssä, on ollut jo vuodesta 1993 esillä, jolloin sivistysvaliokunta otti siihen hyvin vahvasti kantaa silloisen, vuoden 1994 talousarvion yhteydessä ja edellytti, että lisäkoulutusta hankitaan nimenomaan lääninhallituksilta laaja-alaisesti.

Muistan tämän asian erittäin hyvin, koska tästä käytiin hyvin monenlaista keskustelua, ja siinä oli pohjana tietysti osaltaan myös se, että minulla oli oma lakialoite silloin tämän asian järjestämisestä. Asia ei silloin edennyt, mutta onneksi aika on nyt tehnyt tehtävänsä ja tuo sama ajatus, joka silloisessa aloitteessani oli, on nyt saamassa toteutuksensa, mistä olen tietysti äärettömän iloinen ja tyytyväinen. Olen vahvasti sitä mieltä, että lääninhallituksille on vuosien varrella kehittynyt paras asiantuntemus tämän koulutuksen järjestämiseen. Ne voivat myös laajasti omalla alueellaan katsoa, että kaikki koulutus, mitä ammatillisella puolella tehdään, on tasapuolisesti jaettu ja koulutusosuudet ovat eri kouluilla tasapuolisia.

Huolen aihetta nähtävästi on aiheuttanut se, kun nyt lääniuidistusta ollaan tekemässä, miten lääninhallitusten osuus tässä yhteydessä tullaan huolehtimaan. Siitä syystä seurantaa on nyt jopa ponnella edellytetty tehtäväksi.

Kuitenkin olen iloinen siitä, että yksimielisesti päädyttiin siihen, että lain voimassaolo on pysyvä eikä vain vuoden tai kaksi, koska se antaa pitkäjänteisempää mahdollisuutta koulutuksen järjestämiseen ja siihen tulee oma varmuutensa asian eteenpäin viemiselle.

Ed. A l a r a n t a : Arvoisa puhemies! Tästä asiasta löytyy monia myönteisiä piirteitä.

Ensimmäinen on tietysti se, että hallituksen sisällä ennen lakiesityksen antamista eduskunnalle voitti opetusministeri Heinosen kanta siitä, että tämä ammatillinen lisäkoulutus rahoitetaan lääninhallitusten kautta. Toinen vaihtoehto, josta hallituksessa keskusteltiin, oli työvoimapiirien kautta tapahtuva rahoittaminen. Näin on hyvä, niin kuin tässä on todettu ja niin kuin valiokunta mietinnössään on todennut.

Mielestäni toinen hyvin myönteinen asia on mainittu valiokunnan mietinnön sivun 3 alussa, jossa valiokunta pitää tärkeänä koulutuksen reagoitiherkkyttä. Siitä on vuosien varrella paljon tässä talossa keskusteltu ja myös valiokunnassa, jossa aikoinaan olin jäsenenä, että laivahitsareita koulutetaan Kemijärvellä tai jotakin vastaavaa; vaikkei ole mitään koulutustarvetta, niin vain koulutetaan. Ei sellainen voi olla viisasta yhteisten rahojen käyttämistä.

Kolmas myönteinen asia, jonka haluan todeta, on se, että kansanopistot ovat nyt mukana tässä luettelossa, joista koulutusta voidaan ottaa. Meillä on erittäin monipuolinen ja korkeatasoinen kansanopistoverkosto, joilla on hyvää koulutusta tarjottavana. Nyt, kun tämä laki on muuttunut valiokunnassa myös pysyväksi, on entistä arvokkaampi asia, että kansanopistot ovat mukana.

Ed. R e h n : Arvoisa puhemies! Tässä on monia ansiokkaita puheenvuoroja käytetty tämän erittäin hyvän lakiesityksen tiimoilta. Vain yhteen asiaan kiinnittäisin vielä erityistä huomiota, ja se on tämä reagoitiherkkyys, jonka ed. Alaranta myös mainitsi. Ed. A. Ojala mainitsi, että aika on tehnyt tehtävänsä ja näin tässäkin. Jousto ja joustavuus ovat olleet aika lailla arvosteltuja sanontoja tässä talossa ja tässä salissa, mutta tämän esityksen kohdalla on nimenomaan haluttu joustoa ja joustavuutta elinkeinoelämän tarpeitten mukaan tapahtuvan koulutuksen toteuttamiseksi. Pidän sitä erittäin arvokkaana asiana.

Toivottavasti joustoa ja joustavuutta löytyy muihinkin asioihin, joita täällä päätämme.

Ed. M. Markkula: Arvoisa puhemies! Käytettyjen puheenvuorojen johdosta haluan korostaa sitä, että tässä tehdään hyvin pitkävaikutteisia ratkaisuja. Tätä osoittaa myös se valiokunnan ponsi, jossa edellytettiin, että hallitus tekee kolmen vuoden kuluttua lain voimaantulosta selvityksen uuden rahoitusjärjestelmän toimivuudesta. Tarvitsemme ensin tuloksia, joita voidaan sitten arvioida ja vertailla. Selvitys ei ole välttämätöntä pelkästään sen takia, että aluehallinto mahdollisesti uudistuu, vaan ennen kaikkea se on tarpeen sen takia, miten tämän järjestelmän avulla voidaan työelämän muutosten ennakoimista ja koulutuksen laatua sekä eri oppilaitosten keskinäistä yhteistyötä lisätä ja miten nämä tavoitteet kaiken kaikkiaan toteutuvat.

Lääninhallituksillehan tulee erittäin keskeinen rooli, ja siinä mielessä tämän lain tavoitteena on myös omalta osaltaan selkeästi ohjata oppilaitoksia, koulutuksen tuottajia, selkeään tulostavastuuseen ja osoittamaan hyvän toimintansa tulokset koulutettavien hyvänä työkykynä ja jatkuvana, elinikäisenä oppimisena myös tämän koulutuksen saannin jälkeen.

Näitä asioita on välttämätöntä painottaa. Siinä mielessä on tärkeää, että tuo selvitys, seuranta nimenomaan kohdistuu laadullisiin tavoitteisiin ja miten hankintapäätöksillä lääninhallitukset kykenevät laadulliset tavoitteet toteuttamaan.

Ed. A. Ojala: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Markkula painotti omassa puheenvuorossaan tulosvastuuta. Valiokunta painotti myös sen lisäksi opetus- ja työvoimaviranomaisen yhteistyötä, joka ilmeisesti täällä taustalla on koko ajan myös ollut kysymyksessä, eli miten yhteistyö saataisiin kivuttomimmin hoitumaan ja onko kysymys päällekkäisestä koulutuksesta ja minkä tyyppisestä koulutuksesta. Meidän mielestämme ja asiantuntijalausuntoihin pitäytyen kiinteällä yhteistyöllä ja hyvällä suunnitellulla taataan se, että mitään päällekkäisyyksiä ei synny. Korostimme sitä, että on välttämätöntä, että läänitasolla toimii lääninhallituksen, työvoimapiirin, elinkeinoelämän ja koulutusasiantuntijoiden johtama yhteistyöryhmä kartoittamassa työelämän tarpeita ja suunnittelemassa koulutusta. Näin ollen silloin, kun yhteistyö pelaa ja toimii, en ollenkaan usko, että minkään näköistä päällekkäisyyttä on edes pelättävissä, vaan tilanne varmasti tulee erittäin hyvin hoidetuksi.

Minusta on todella tärkeätä, kuten ed. Karja-

lainen omassa puheenvuorossaan jo totesi, erottaa se, että opetusministeriö kantaa vastuun varsinaisesta ammatillisesta koulutuksesta ja aikuis-koulutuksesta ja hallinnosta sekä työvoimaministeriö huolehtii työvoimapolitiitisesta koulutuksesta. Näin ollen yhteistyötä kun tällä alueella tehdään, niin eiköhän se koidu todellakin kaikkien parhaaksi.

Ed. Takkula: Arvoisa puhemies! Muutama sana tästä hallituksen esityksestä, joka huomattavasti siis parani valiokunnassa. Tämä on sarjassamme niitä myönteisiä esityksiä varsinkin sen jälkeen, kun valiokunta suuressa viisaudessaan katsoi, että valiokunnalla on toimivaltaa myös itsenäiseen päätöksentekoon ja ei aivan liekanarussa kulkemiseen, ja päätyi siihen, että laki on voimassa pysyvästi tai se lakiehdotuksessa säädetään pysyväksi. Tämä minun mielestäni on sellainen asia, mistä valiokunta ansaitsee kiitoksen, erityisesti hallitusryhmät. Tämänhän me voimakkaasti jo alusta pitäen oppositiosta käsin ajoimme läpi ja saimme näin konkreettisen esimerkin, että näin oppositiosta vaikutetaan.

Mutta se ei kuitenkaan ollut tässä puheeni pääsisältö vaan yksi sellainen periaatteellinen kysymys vielä, minkä haluan tässä nostaa esille, vaikka myönteisestä asiasta on kysymys, on, että kyllä meidän pitäisi päästä tulevaisuudessa siihen, että vaikka tässä nyt kovasti vakuutetaan, että päällekkäisyyttä ei tule, kun opetus- ja työvoimaministeriö näitä koulutusasioita hoitavat, että opetusministeriö olisi se taho, mikä hoitaisi koulutuksen, olipa se sitten työvoimapolitiista tai mitä tahansa koulutusta, kaikki koulutus opetusministeriön alle. Se olisi selkeä jako. Silloin koulutus olisi kutakuinkin yksissä puissa ja semmoinen kokonaiskäsitely koko koulutuksen kentästä olisi jossakin ja missäpä muualla kuin opetusministeriössä. Toivon, että siihen suuntaan kuljetaan.

Tuo sana reagoitiherkkyys, mihin täällä on kiinnitetty huomiota, on hieno sana. On totta, että me olemme reagoineet kaksi kolme askelta liian myöhään muutoksiin, mitä yhteiskunnassa tapahtuu. Toivottavasti tämä ei jää vain sanaksi vaan voisimme tulla vaikkapa yhden askeleen perässä, mikä olisi jo huomattava parannus tämänhetkiseen tilanteeseen, ja näin pienellä viiveellä reagoida niihin muutoksiin, mitä aika ja koulutuksen kenttä asettavat.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Lakialoite laiksi työttömyysturvalain 5 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite 66/1996 vp (Mikko Elo /sd ym.)

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Ed. Elo ei ole täällä paikalla, mutta totean tästä hänen ja eräiden muiden allekirjoittamasta lakialoitteesta työttömyysturvalain 5 §:n muuttamisesta, että se koskee pitkäaikaistyöttömien, siis sellaisten työttömien, jotka ovat yli 12 kuukautta olleet työttöminä, osalta mahdollisuutta virkistysmatkan tekemiseen ulkomailla. Nykyisinhän heidänkin täytyy olla työmarkkinoiden käytävissä sillä tavalla, että tuo ei ole mahdollista ilman työttömyyskorvausta koskevia seuraamuksia. Tämä lakialoite ei varmasti mene sellaisenaan läpi, näin arvelen, mutta kun tämän säännöksen kohtuuttomuutta on monissa muissakin yhteyksissä korostettu, niin toivon, että hallitus ainakin ottaisi tämän viitteeksi ja tämän kohtuuttomuuden poistaisi. Tämän maan työvoiman tarve ei ole varmasti kiinni siitä, jos joku pitkäaikaistyötön joskus käy ulkomailla pikkuisen elämäänsä piristämässä.

Ed. K a r j a l a i n e n : Arvoisa puhemies! Tämän aloitteen yhtenä allekirjoittajana ajattelin saatesanat tähän esittää, mutta ed. Aittoniemen puheenvuoron jälkeen ei oikeastaan ole muuta lisättävää kuin että todellakin pitkäaikaistyttömiin kohdistunut rajoitus on ollut kohtuuton ja se on syytä poistaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

7) Lakialoite laiksi tuloverolain 38 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite 67/1996 vp (Mikko Elo /sd ym.)

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! En haluaisi ed. Karjalaiselta ottaa puheenvuoroa. Hän on tässäkin allekirjoittajana, mutta koska hän ei ehtinyt mukaan tähän kilpailuun, niin minä sitten käytän muutaman sanan.

Tässä puututaan ongelmaan, josta on puhuttu viime päivinä, eli toisin sanoen kymmenien miljoonien markkojen tulot saavat henkilöt maksavat 30 prosenttia veroa. Tässähän on tietysti porsaanreikäni pääomaverotus, jonka kautta tuloja kanavoidaan alhaisella veroprosentilla. Tästä ed. Elon ja muun muassa ed. Karjalaisen allekirjoittamassa aloitteessa on kysymys. Olen itsekkin kirjallisella kysymyksellä lähestynyt tätä asiaa ja todennut, että pääomaveron prosenttia ei tarvitse muuttaa miksikään. Nämä eri tulomuodot ovat kanavoitavissa sillä tavalla pääomaveron kautta, että tämä ongelma tulee ainakin jossakin määrin korjattua. Tämäkin esitys, minkä ed. Elo ym. ovat tehneet, on päivänpolttava, ja siihen pitäisi hallituksen taholta kiinnittää huomiota.

Ed. K a r j a l a i n e n : Arvoisa puhemies! Tämänkin lakialoitteen yhtenä allekirjoittajana voin todeta, vaikka ed. Aittoniemi säästää minun sanojani, että tämän lakialoitteen tavoite on omalta osaltaan oikaista sitä vääristynyttä suhdetta, mikä on pääomatulojen matalan verotuksen ja palkkatulojen korkean verotuksen välillä, tuota suhdetta, johon tänäkin iltana niin monessa keskustelussa on viitattu.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Valitettavasti minulle ei tätä aloitetta tarjottu allekirjoitettavaksi. Minä olisin mielelläni tämän allekirjoittanut, koska olen aikaisemminkin puhunut tästä ongelmasta. Minusta pääomatulot ovat semmoista tuloa, joka tulee ilman hikeä. Sellaisesta tulosta pitää minusta maksaa yhtä paljon veroa kuin hiellä hankitusta tulosta. Eli se tarkoittaa sitä, että pääomaveroa voitaisiin nostaa ja tuloverotusta laskea, jolloin saatetaan samalle viivalle pääomatulot. Vähän myöhemmin voitaisiin vielä harkita niinkin päin, jos maailmanlaajuisesti onnistuttaisiin semmoisessa, että pääomatuloista maksettaisiin jatkossa enemmän veroa kuin hiellä hankitusta tulosta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja
asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Täysistunto lopetetaan kello 20.56.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysis-
tunto on huomenna keskiviikkona kello 14.

Seppo Tiitinen
